

Celje - skladišče
D-Per

III 19/1990

1119900824,1

COBISS •

MERX VESTNIK

Glasilov delavcev sestavljenega podjetja Merx

Številka 1 — Leto X — Januar 1990

Merx, sestavljeno podjetje sestavljajo: Avto Celje, Avtotehnika Celje, Blagovni center Celje, Dravinjski dom Slovenske Konjice, Gostinstvo in turizem Celje, Gostinsko podjetje Ravne na Koroškem, Kmetijska zadruga Celje, Kmetijska zadruga Laško, Kmetijska zadruga Slovenske Konjice, Korotan Ravne na Koroškem, Kozjak Radlje ob Dravi, Izbira Laško, Jelen Slovenske Konjice, Jelša Šmarje pri Jelšah, Lipa Šentjur, Meja Šentjur, Mlinsko predelovalno podjetje Celje, Mesarstvo Jurij Šentjur, Moda Celje, Potrošnik Celje, Potrošnja Zagorje ob Savi, Prodaja Šoštanj, Resevna Šentjur, RTC Golte Mozirje, Savinja Laško, Savinja Mozirje, Špik Šentjur, Teko Celje, Tok Šentjur, Toper Celje, Trgovsko podjetje Radeče, Turist Nazarje, Zdravilišče Dobrna, Zila Slovenj Gradec. Izhaja enkrat mesečno. Ureja uredniški odbor: Jana Mladenović, glavna in odgovorna urednica; člani: Danica Dosedla, Zlenka Mažgon, Darinka Oset, Zdenka Zimšek. Tehnični urednik: Marjan Ivanuš, ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Naslov upredništva: Merx, sestavljeno podjetje, ul. 29. novembra 16, 63000 Celje — telefon (063) 21-352. Rokopisov in slik ne vračamo. Po sklepu republiškega komiteja za informiranje je Vestnik Merx oproščen plačevanja davka, sklep št. 421-1/72. Tiska tiskarna Ljudska pravica, Ljubljana.

Prihodnost kmetijstva je v popolni liberalizaciji

S pogovora z Živkom Preglom

Prihodnost kmetijstva je v popolni liberalizaciji te dejavnosti, ki ji doslej, to moramo priznati, nismo dopuščali samostojnega ravnanja in jo često omejevali z neučinkovitimi političnimi ukrepi in mehanizmi za doseg kratkoročnih učinkov, kar se je dolgoročno vselej močno maščevalo.

Kaj pomeni liberalizacija kmetijstva? Predvsem to, da povsod spodbudimo izvoz kmetijskih pridelkov in da pri tem ne vztrajamo, da je treba najprej zadovoljiti potrebe notranjega trga, kot smo to počeli doslej. Kmetijstvo se mora odslej vesti tržno kot vse druge dejavnosti. Prav tako je treba dosledno vztrajati pri liberalizaciji uvoza za potrebe kmetijstva, seveda pa je treba obenem poskrbeti za mehanizme tako imenovane zaščitne politike.

Le kmetijstvo bo v prihodnje tista dejavnost, ki bo v makrogospodarskem okviru deležna prednosti in bo še vedno podprta s subvencijami, kot se to dogaja v razvitem svetu in v tistih deželah, ki vedo, da je ta dejavnost temeljnega pomena za sleherni gospodarstvo. Vendar pa subvencioniranje ne bo smelo biti več odvisno od denarne politike, ampak se bo moralo napajati iz realnih davčnih virov.

Svobodno oblikovanje cen kmetijskih pridelkov je prav tako imperativ, ki določa položaj te dejavnosti, zato je treba z njim nadaljevati in povsem presekati z državno oziroma administrativno regulativo na tem področju.

To je le nekaj misli, ki jih je o prihodnosti kmetijstva izrekel Živko Pregel, podpredsednik zveznega izvršnega sveta, na nedavnem obisku v Sloveniji.

Poslovna strategija Merxa

Zakon o podjetjih od člena 145.a do 145.d določa vse možne oblike povezovanja v višje oblike organiziranosti.

V Merxu smo se po temeljiti in dolgotrajni javni razpravi o obliki in vsebini povezovanja odločili za povezovanje v sestavljeno podjetje Merx, torej v višjo obliko organiziranosti, zaradi uspešnejšega opravljanja treh osnovnih podjetniških funkcij: razvoja, financ in trženja.

Za začetek so povezana podjetja združila samo osnovna sredstva, ki so bila pridobljena že v sozdu Merx in v upravljanju DSSS in Interni banki. Čvrtejša kapitalno povezovanje, ki temelji na vložnem kapitalu med podjetji, smo dogovorno prenesli na kasnejši rok. To pomeni, da moramo že takoj pripravljati v povezanih podjetjih in v sestavljenem podjetju možnosti, da bomo v dveh letih lahko oblikovali novo — kapitalno obliko povezanosti, v kateri bosta poslovni in upravljalški interes izhajala iz lastnine vložnega kapitala.

V našem samoupravnem sporazumu o povezanosti v sestavljeno podjetje Merx je govor izključno o družbenem kapitalu, zato so samoupravljalške in upravljalške funkcije v pristojnosti delavskega sveta. Zakon o podjetjih je prenesel le nekatera pooblastila iz delovnih razmerij in tekočih poslovnih odločitev na poslovodne organe. Še vedno pa se vse strateške funkcije dokončno izoblikujejo na delavskem svetu in so po sprejetju poslovodni delavci samostojni in izvajanju. To nam je bilo tudi vodilo, da predstavljamo osnovne usmeritve oziroma poslovne cilje vsake funkcije posebej, ki pa vodijo k osnovnemu strateškemu cilju: z vsestransko uspešno razvojno, finančno in tržno politiko podjetij dosegati tako visok dobiček v

vseh povezanih podjetjih, da bodo ta sposobna plasirati svoj kapital in bodo zanimiva za dotok kapitala drugih podjetij.

Dokončno pripravljene poslovne cilje (8. člen samoupravnega sporazuma) vseh treh funkcij in sprejeti na delavskem svetu sestavljenega podjetja, se v poslovnem odnosu s povezanimi podjetji realizirajo:

Razvojna funkcija: Merx inženiring — povezana podjetja

Tržna funkcija: Merx marketing — povezana podjetja

Finančna funkcija: Merx finančna organizacija — povezana podjetja.

Ker se v glavnem vse pravice in pristojnosti poslovodnega odbora Merx, sestavljenega podjetja, izvajajo skozi tri funkcije, smo hitro in med funkcijami koordinirano delo zagotovili tudi z opredeljeno, da podpredsedniki direktno vodijo posamezna področja.

Za informacije s področja ekonomike bo skrbel služba za ekonomiko in poslovne informacije, ki bo delovala kot informacijski center, v katerem bodo na voljo vse potrebne pomembnejše informacije, in kot strokovna služba, ki bo iz obstoječe informacijske baze zagotavljala poslovodnemu odboru in povezanim podjetjem kvalitetne strokovne podlage za delo.

Ocenjujemo, da bomo tako organizirani in s prijemom, kot ga predlagajo podpredsedniki, dosegli skupne cilje, ki smo jih sprejeli s samoupravnim sporazumom o povezanosti v sestavljeno podjetje Merx.

Jože Gračnar

Kdo je v Merxu

Samoupravni sporazum o povezanosti v Merx, sestavljeno podjetje, je do 31. decembra 1989 podpisala večina članic sozda Merx.

Naštejmo jih:

- Avto Celje
- Avtotehnika Celje
- Blagovni center Celje
- Dravinjski dom Slovenske Konjice
- Gostinstvo in turizem Celje
- Gostinsko podjetje Ravne na Koroškem
- Kmetijska zadruga Celje
- Kmetijska zadruga Laško
- Kmetijska zadruga Slovenske Konjice
- Korotan Ravne na Koroškem
- Kozjak Radlje ob Dravi
- Izbira Laško
- Jelen Slovenske Konjice
- Jelša Šmarje pri Jelšah
- Lipa Šentjur
- Meja Šentjur
- Mlinsko predelovalno podjetje Celje
- Mesarstvo Jurij Šentjur
- Moda Celje
- Potrošnik Celje
- Potrošnja Zagorje ob Savi
- Prodaja Šoštanj
- Resevna Šentjur
- RTC Golte Mozirje
- Savinja Laško
- Savinja Mozirje
- Špik Šentjur
- Teko Celje
- Tok Šentjur
- Toper Celje
- Trgovsko podjetje Radeče
- Turist Nazarje
- Zdravilišče Dobrna
- Zila Slovenj Gradec

Povedati je treba, da izmed članic sozda Merx samoupravnega sporazuma o povezanosti v sestavljeno podjetje Merx niso podpisale tele delovne organizacije:

- Košenjak Dravograd
- Gostinsko podjetje Celje
- Savinjski magazin Žalec
- Tkanina Celje
- Kope Slovenj Gradec
- Reklama Celje

Prva seja poslovnega sveta novega Merxa

Novembra in decembra lani je bilo v zvezi s preoblikovanjem v Merxu toliko dogodkov, da jim je bilo že kar težko slediti, predvsem tisti, ki stvari niso poznali do obisti, so imeli težave. Pravzaprav je bilo vse lansko leto v znamenju preoblikovalskih procesov in iskanja najustrežnejših poti v obdobje podjetništva. Skozi številne žgoče in nič kaj prizanesljive razprave, ob številnih gradivih, s katerimi smo obsipavali članice, se je vendarle izluščila prava vizija bodočega Merxa. Gledano pravno, to sploh ni naslednica starega sozda Merx, ampak je nova skovanka oziroma podjetniško naravnani organizem, ki bo uspešnejši od starega. To je treba verjeti, saj je proces preoblikovanja trajal dovolj dolgo, da smo lahko vsi skupaj trezno pretehtali vse podrobnosti nove tvorbe.

In tako bomo v teh dneh, natančneje 24. januarja, že pričeli prvi seji poslovodnega sveta sestavljenega podjetja Merx, na kateri bodo slavnostno podpisali samoupravni sporazum o povezanosti v Merx, sestavljeno podjetje, in obravnavali poslovno razvojno strategijo Merxa. Več o tem, zapis o seji in fotografijo podpisa samoupravnega sporazuma, boste lahko zasledili v naslednji številki glasila Vestnik, saj gre za izredno pomemben dogodek, ki bo gotovo šel v zgodovino našega sistema, ki nosi letnico rojstva 1959.

Naš pogovor s predsednikom sestavljenega podjetja Merx

Samo tisto upanje je, ki ga vzbuja tvoja volja

Zakaj zavreči tisto, kar je dobro

Zakorakali smo v leto 1990, leto, ki smo ga lani izjemno pogosto omenjali, še zlasti v razpravah o preoblikovanju sistema Merx in pomeni tisti časovni mejnik, ko naj bi združeno delo končalo procese preobrazbe po zakonu o podjetjih.

V Merxu smo o preobrazbi govorili vse leto. Ta tematika se je prepletala skozi vse pomembnejše sestanke na ravni sozda in članic. Priče smo bili preoblikovalskim procesom v delovnih organizacijah, ki so počasi postajala podjetja, in razpravam o preoblikovanju sozda. Proces preoblikovanja smo uspeli pripeljati do konca, tako da je s 1. 1. 1990 naša združba zaživela kot sestavljeno podjetje Merx.

— **Tovariš Predsednik, povejte nam prosim na kratko, kako je potekalo preoblikovanje sistema, koliko članic se je odločilo za nadaljevanje skupne poti in kakšen je bil pri tem njihov osnovni interes?**

»Moram priznati, da smo za preobrazbo Merxa vse lasko leto trdo delali. Po postavitvi koncepta, kaj želimo, smo si bili takoj na jasnem, da bo moral novi sistem, če bo hotel postati tržno in podjetniško naravnani, razvijati tri osnovne funkcije: trženje, razvoj in finance. Tako kot pri oblikovanju sozda sem tudi sedaj zagovarjal isto stališče: vrata v Merx so odprta — vsem. Vsakomur, ki sprejema kriterije in način dela, da namreč zate ne bo ne nihče drug delal in ne odgovarjal za napake, da ostanejo pri življenju samo tisti razvojni programi, ki imajo po mnenju strokovnjakov možnost za preživetje in zagotovitev, da bodo donosni. Seveda pa pri tem primanjkuje mladih, ambicioznih in ustvarjalnih kadrov. V Merxu smo s štipendiranjem in združevanjem ter prezaposlovanjem prišli do ekipe, ki se je zavede lotevala na pravem mestu. Toda samo ena ekipa ni dovolj.

Po reorganizaciji Merxa v sestavljeno podjetje bo pod skupno streho le malo sprememb. Izločili so se posamezni deli, ponekod še špekulirajo, vendar noben izmed teh za Merx ni odločujočega pomena. S priključitvijo Topra je Merx celo večji, kot je bil kdajkoli.

Osebnost nisem za revolucionarne spremembe, ker ima vse na svetu neke zakonitosti, tako tudi spreminjanje. Odmira pač tisto, kar ni zdravo, in zakaj zavreči tisto, kar je dobro?«

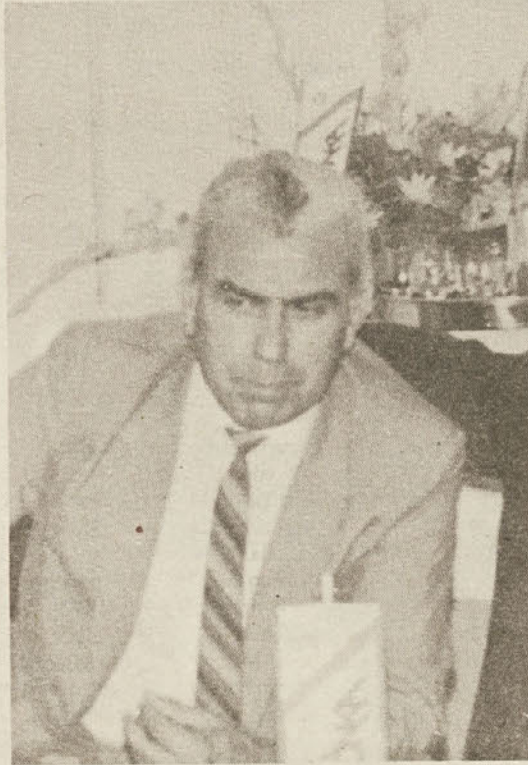
Ni kapitala, kadrov in programov

— **Merx je sedaj še večji sistem, kot je bil. Kakšno je vaše mnenje o velikih sistemih, ali se jim piše dobro ali ne in kaj lahko prinesejo združitve in kaj drobljenje gospodarstva?**

»Čeprav je pri nas trenutno zelo razširjeno mnenje, da imajo perspektivo le manjše gospodarske enote, ker da so prožnejše in inovativnejše, je to le del resnice. Po mojem mnenju se bo po tej evforiji že čez pol leta ta tok obrnil. Pomislite samo na tista majhna podjetja, ki bodo po osamosvojitvi morala zaposliti že takoj na začetku najmanj tri režijske delavce. In četudi to ne bi bilo pogubno breme, kje najti vse te strokovno usposobljene kadre? Mar vsi ti resnično živijo v prepričanju, da je na primer samo usposob-

ljenih računovodij toliko, torej ljudi, ki so hrbenica slehernemu podjetju, da ne govorimo o vseh ostalih?

V zahodnem svetu to ni nevsakdanji pojav. Znano je, da tretjina teh podjetij že v sorazmerno kratkem času zabrede v težave. Razlika je le v tem, da se iz bankrotiranega podjetja razvije novo, ki uspešno dela naprej. V našem primeru pa je že štart vprašljiv: ni zadostnega kapitala niti kadrov in ne programov...«

Nosilec družbene lastnine ni opredeljen

— **Tudi pri nas je bilo kar precej primerov »razbijanja«!**

»Zame je bil šentjurski primer presenečenje prve vrste. Presenečenje zato, ker je bil prav ta kombinat v enem delu proizvodnje v sami konici slovenskih dosežkov, ker je imel dobre razvojne načrte. Mislim, da je do drobljenja proizvodnih dejavnikov prišlo predvsem zato, ker nimamo opredeljenega nosilca družbene lastnine — titularja. Kot sem že dejal, nas bodo tržne razmere zanesljivo pripeljale do tega, da se bomo morali marsikje popraviti, če bomo hoteli vzdržati v tržni konkurenci. To nas bo mnogo stalo, izgubili bomo tudi dosti časa in konkurenčne sposobnosti. Tega se v tej fazi še premalo zavedamo in pod firmo podjetništva počenjamo stvari, ki jih verjetno posamezniki ne bi počeli, če bi bili lastniki premoženja, torej tega družbenega premoženja, ki jim je sedaj zaupano in dano v upravljanje.«

Nov sistem bo privlačnejši za ustvarjalne delavce

— **Tovariš predsednik, kakšen bo torej Merx po 1. 1. 1990?**

»Menim, da smo med redkimi, ki so pri reorganizaciji tako dobro izkoristili možnosti, ki jih ponuja zakon o po-

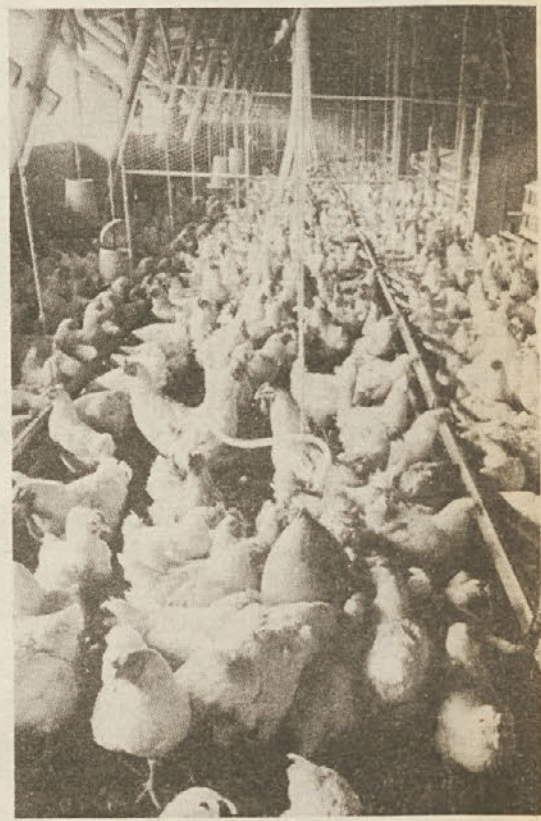

djetjih. V tem je še posebna prednost, ki jo bomo znali uveljaviti. Prepričan sem, da smo postavili poslovni sistem, ki bo privlačen za domače in tuje partnerje, za prosti kapital in za dobre delavce in strokovnjake. Prav zato sem tudi prepričan, da bo ob letu sestavljeno podjetje Merx gospodarsko močnejše od tega danes. Kateri so torej tisti trajni cilji, ki so povezali številna podjetja v Merx? Mislim, da je na prvem mestu večja gospodarska učinkovitost, uspešnost, trdnost in odpornost ter boljši položaj na domačem in tujem trgu. Novo organiziran sistem bo tudi vsekakor bolj privlačen za ustvarjalne kadre. Skratka želimo postati sistem, ki bo lahko sodeloval s podjetji v razvitem svetu in jim postal enak po učinkovitosti in uspešnosti.«

— **Mogoče bi o tem povedali kaj več konkretnega?**

»Vse delo imamo zastavljeno tako, da bomo zagotovili njegov normalen potek in kontinuiteto na vseh treh področjih oziroma funkcijah: finance, trženje in razvoj.

V kratkem bomo tudi na prvi seji poslovodnega sveta obravnavali poslovno in razvojno strategijo Merxa po posameznih funkcijah, torej za inženiring, banko in marketing. Postati moramo tržno in podjetniško naravnani sistem, zato bo temeljna naloga poslovodnega odbora sestavljenega podjetja Merx, da bo prek treh osnovnih funkcij utrjeval in izboljševal položaj povezanih podjetij na tržišču, kar se bo moralo kazati v izboljšanju dohodkovnega položaja in večanju dobička. Zato bo v poslovodnem odboru poudarek dela predvsem na iskanju, iniciiranju, predlaganju, uveljavljanju in realizaciji novih

programov, proizvodov, enot profitnih centrov, podjetij, pridobivanju domačega in tujega kapitala, sovlaganjih in kapitalskih povezovanj v mešano podjetje, delniške družbe in podobno.«

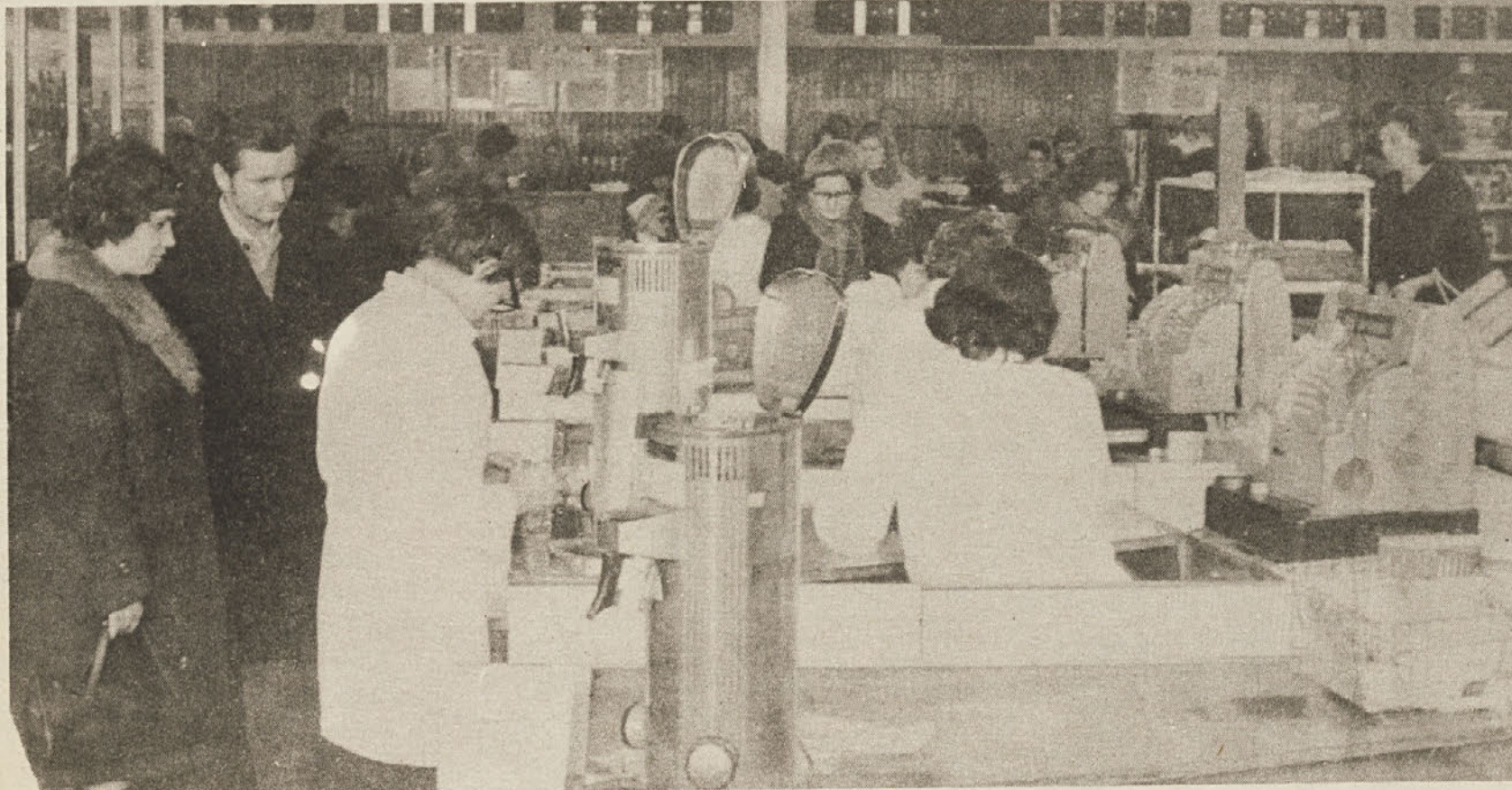
Zagotovilo za uspeh je resen odnos do dela in nalog

— **Perspektiva Merxa, je torej v marsičem odvisna od tega, kako bomo cilje povezovanja tudi dejansko uresničevali?**

»Ja, v prvi vrsti od tega, pa tudi koliko bomo temeljne dejavnosti treh osnovnih funkcij uveljavili v tržno-podjetniških razmerah. Zagotovilo za to pa nam je resen odnos do dela in nalog, in to na vseh ravneh upravljanja in vodenja novih subjektov.

Dovolite mi, da izkoristim to priložnost in se v imenu poslovodnega odbora zahvalim vsem delavcem in kmetom za sodelovanje pri preoblikovanju sistema Merx in za zaupanje, ki so ga nam izrekli na zadnji seji delavskega sveta. Čeprav moramo biti včasih kritični tudi do dela v preteklosti, pa moramo vendar tudi priznati, da smo dosegli marsikatero delovno zmago, na kar radi prehitro pozabljamo. Vse tudi ni bilo slabo ali celo slabše kot če ne bi bili povezani.

Želim, da bi vsa podjetja in zadrage, povezane v Merx, s tvornim delom uspešno premagovale vse ovire in težave, ki nas čakajo v težkih tržnih razmerah za gospodarjenje. Želim, da bi v zadovoljstvo vseh članov kar se da uspešno uresničevali cilje, zaradi katerih se povezujemo.«

Cenjani varčevalci!

Finančna organizacija MERX organizira in opravlja hranilniške posle za vse delavce sestavljenega podjetja MERX, za vse, ki so se upokojili v Merxu in za vse kooperante.

Za vaš denar, ki ste nam ga že in nam ga še boste zaupali v hrambo, vam nudimo naslednje letne obresti:

VLOGE NA VPOGLEDE 12,5%

če pa imate na vpogledni vlogi vsaj 21.000 din več kot 6 mesecev, vam za celotno vlogo pripadajo 15,5% obresti. Obresti vam bomo obračunali in pripisali ob koncu meseca, v katerem je poteklo 6 mesecev.

VEZANE VLOGE
nad 1 mesec 13%
nad 3 mesece 14%
nad 6 mesecev 16%
nad 12 mesecev 18%

Vloge na vpogled bomo obrestovali mesečno, vezana sredstva pa ob zapadlosti.

Vse obrestne mere so mnogo višje kot v poslovnih bankah, kar je dokaz naše konkurenčnosti in poslovne moči MERXOVE finančne organizacije oziroma celotnega MERXA. Pravzaprav so to najvišje obrestne mere, ki jih nudi katerakoli hranilna služba.

Trenutno poslujemo že v Topru, Blagovnem centru Celje, Jelši v Šmarju, Savinji v Mozirju ter na sedežu finančne organizacije.

Na začetku tega leta bomo odprli tudi blagajno hranilne službe na Muzejskem trgu v Celju, ki bo odprta ves dan. Prav tako pa bomo pohiteli odpirati blagajne v ostalih podjetjih, ki so združena v sestavljeno podjetje MERX.

Navedli smo vam najpomembnejše! V pričakovanju vašega zaupanja vas vabimo, da se nam pridružite.

Finančna organizacija Merx

Delovanje finančne organizacije Merx v letu 1990 in naprej je opredeljeno s poslovno dejavnostjo, ki je širša od dosedanje, ki jo je opravljal Interna banka. Ta moja trditev pa ne pove dovolj o dejanskih nalogah, kajti delovati bo treba v razmerah vse slabše finančne likvidnosti. Morda nekaj besed o tem s podpredsednikom za finance Antonom Guzejem.

»Trditev, da bodo likvidnostne razmere v letošnjem letu dosti težje, drži. Tako interno kot navzven postaja problem likvidnosti vedno bolj pereče vprašanje in v nekaterih Merxovih podjetjih celo osrednji problem. Zato bo v letu 1990 temu problemu podrejena celotna poslovna strategija finančne organizacije Merx. Torej se prvi učinki Markovičeve restriktivne politike, še posebej denarne, že odražajo v pomanjkanju likvidnih sredstev tudi v Merxu. Naša ocena je, da lahko pričakujemo še nadaljnje slabšanje, seveda če bodo Markovičevi ukrepi obveljali, in pa drugačno obnašanje gospodarskih subjektov, ki bodo imeli sedaj drugačno poslovno filozofijo. Glede na to, da ne bodo več služili z obrestmi, bodo denar vlagali v zaloge blaga.«

— Torej se bo treba lotiti resne finančne sanacije brez večanja salda kreditov in s tem pomagati podjetjem iz nelikvidnosti in jim tako omogočiti boljše poslovanje.

»Za premagovanje teh težav si je finančna organizacija zadala nalogo, da bi v letošnjem letu poslovala z enako bilančno vsoto, kot je bila na

Anton Guzej

dan 31. 12. 1989. Da pa bi to dosegli, bodo vsekakor potrebni nekateri nujni konkretni ukrepi. Mislim, da bomo morali dobiti dodatna sredstva na trgu kapitala in da bo izredno pomemben vir dohodka finančne organizacije, ki pa ni poceni, prišel iz hranilnih vlog. Naš cilj je, da bi v letošnjem letu imeli približno 5000 varčevalcev, delavcev in kooperantov Merxa, ki bi zbrali izredno pomembna likvidna sredstva. Mislim, da ima v tem trenutku Merxova hranilna služba, podatke smo preverjali, najboljše pogoje za varčevalce z vidika obratovanja in z vidika pripisa obresti. Naj še povem zanimivo vest, da bomo v kratkem odprli tudi blagajno hranilne službe na Muzejskem trgu v Celju, ki bo odprta ves dan. Prav tako pa bomo pohiteli odpirati blagajne v preostalih podjetjih, ki so združena v sestavljeno podjetje Merx. Sedaj imamo blagajne že v Topru, Blagovnem centru, Jelši Šmarje, Savinji Mozirje ter na sedežu finančne organizacije. S tem bomo seveda postali bolj neodvisni od poslovnih bank, predvsem glede najemanja posojil, kajti tudi poslovne banke so v težavah in se tudi pri njih pojavlja problem nelikvidnosti. Z razvijanjem hranilništva bi si zagotovili gotove in dolgoročne vire financiranja in s tem tudi stabilen sistem, ki pa je prvi pogoj za uspešno sodelovanje na trgu.«

— Torej bo delovanje finančne organizacije nekoliko drugačno od dosedanje Interne banke?

»Delovanje finančne organizacije v letu 1990 bo precej drugačno kot je bilo v dosedanem obdobju delovanja Interne banke. Finančna organizacija se bo tako kot poslovne banke izognila problematičnim posojilom, kajti ta hromijo ves sistem. To bo naredila tudi za ceno nelikvidnosti posameznega podjetja. Sedaj ni več solidarnosti. Najbolj zadolžena podjetja bodo dobila od finančne organizacije limite, do katerih se bodo še lahko zadolževala. Finančna organizacija ne bo več samopostrežna trgovina, kjer bo lahko vsak dobil toliko kapitala, kolikor bo hotel. Vse bo podrejeno politiki, dogovorjeni na izvršnem odboru za finance.

— V lanskem letu ste dobro poslovali. Kakšna je ocena?

»Čeprav še nimamo dokončnih rezultatov, lahko trdim, da je bilo poslovanje Interne banke v lanskem letu uspešno. Članice so imele nedvomno izredno veliko korist od Interne banke. Samo z enim ukrepom, ki ga pa drugi sistemi niso imeli, z uporabo kontokorenta, se je ustvaril v sestavljenem podjetju večji učinek kot bo znašala celotna akumulacija sozda Merx. Tako nam že ta podatek govori o upravičenosti Interne banke in nadaljevanju poslovanja finančne organizacije. Poleg tega so se v lanskem letu prek Interne banke realizirali še dodatni efekti, do katerih ne bi prišlo,

če ne bi bilo Interne banke. Gre za pomoč v kmetijstvu, za pomoč pri saniranju elementarnih nesreč in za nekatere ukrepe, ki so jih republika ali poslovne banke realizirale prek naše banke. Pa tudi sama Interna banka je v lanskih devetih mesecih dobro poslovala, saj ni imela večjih rizičnih plasmajev in je sproti reševala problematiko in sproti skrbela za optimalno likvidnost.«

— Kdaj bo začela finančna organizacija poslovati kot delniška družba?

»Naš dolgoročni cilj je, da se preoblikujemo v delniško družbo, vendar pa morajo biti prej razčiščene stvari z lastnino. Ko pa bo to urejeno, se bomo tudi mi, seveda, če se bo pokazala potreba, preoblikovali v delniško družbo.«

— Ali razmišljate o ustanovitvi Merxovega kluba ali Merxove kreditne kartice, ko bi lahko sodelovali tudi s številnimi obrtniki in privatnimi podjetniki? Zanje bi lahko tudi opravljali določene posle.

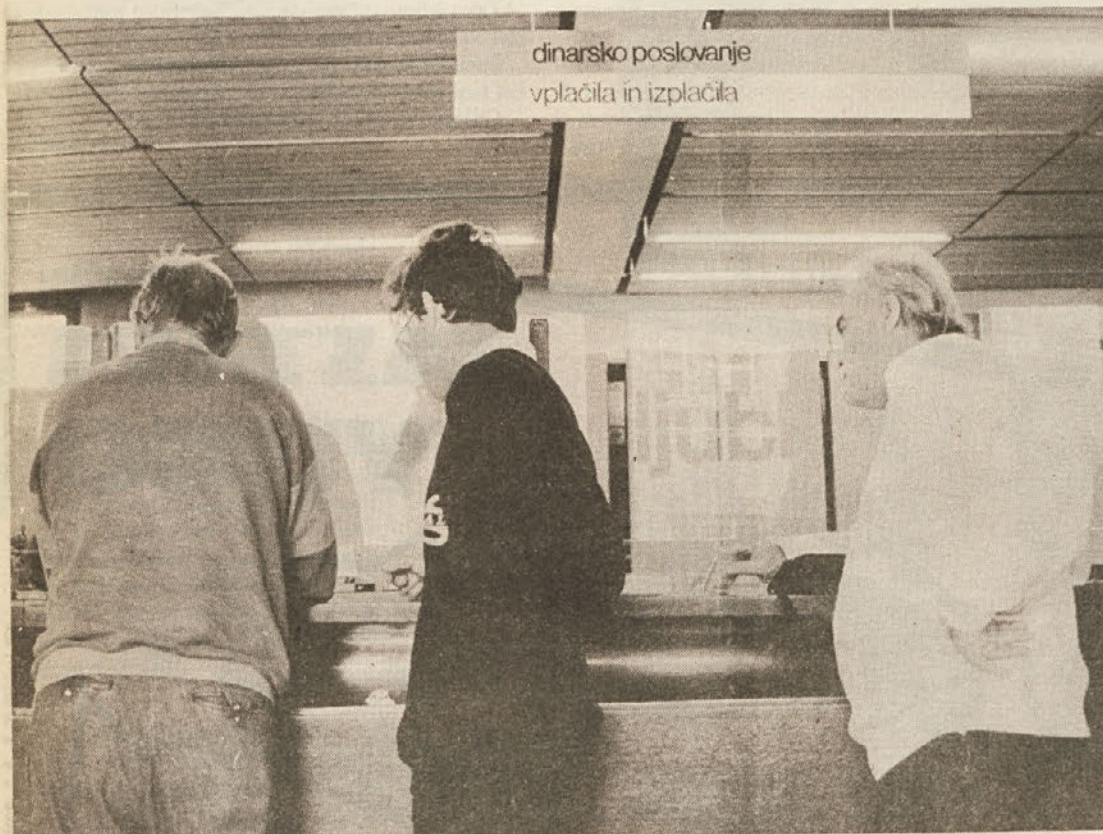
»Tudi mi v finančni organizaciji razmišljamo o Merxovem klubu oziroma o Merxovi kreditni kartici, ki naj bi bilo nadaljevanje hranilništva. Seveda pa bo potrebno pri tem dosti sodelovanja in dobre volje obeh strani.«

— Ali bo finančna organizacija poslovala samo za podjetja, povezana v Merx, ali bo poslovala tudi »čez plot«? Zanima me predvsem, ali bo poslovala tudi z nekdanjimi članicami sozda Merx, ki pa se še niso odločili za vstop v sestavljeno podjetje Merx?

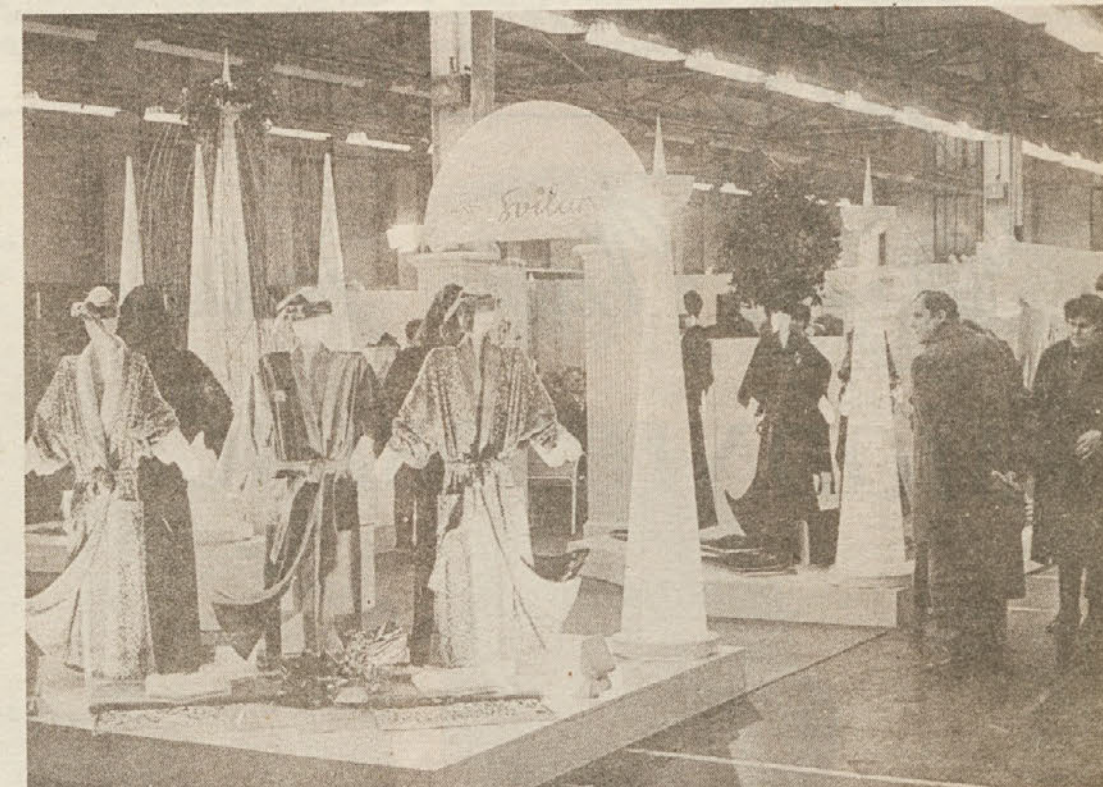
»Vsekakor bo finančna organizacija imela tudi zunanje poslovne partnerje, s katerimi bo poslovala po dosedanjih načelih, s tem da bodo sami pogoji nekoliko strožji kot za članice sestavljenega podjetja. Iz tega sledi, da bo finančna organizacija poslovala tudi z nekdanjimi sozdovimi članicami.«

— Kakšno ime boste dali finančni organizaciji?

»Mi si želimo, da bi bil naziv finančne organizacije Merx banka in to smo že tudi predlagali našim članicam.«

Tudi blišč sejma ni mogel prikriti težav tekstilcev

Letošnji sejem Moda 90 v Ljubljani je presejal dejansko stanje v tekstilni industriji v naši republiki, pa tudi v Jugoslaviji. Saj vemo, da tekstilni industriji ni bilo nikoli lahko, vendar takega težkega stanja v tej panogi še ni bilo. Za razvitiimi državami zaostajajo v opremi za dvajset let. Lanska hiperinflacija jih je močno prizadela, poleg tega pa še nizke cene v izvozu, najemanje posojil, zmanjšana prodaja doma, pa tudi srbski bojkot. Težave imajo tudi s tehnološkimi viški delovne sile, vendar tekstilci pravijo, da se ne dajo, kar so dokazali že velikokrat v preteklosti.

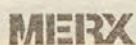
Drage varčevalke, spoštovani varčevalci!

Hranilna služba pri Merxovi finančni organizaciji oziroma banki Merx se vam prsrčno zahvaljuje za sodelovanje v letu 1989 in vas vabi, da ostanete njeni člani tudi v prihodnje.

Hranilna služba Merxove banke

uživajte ob pitju kakovostnih aromatiziranih pravih čajev

Merxova banka

V Merxovi Interni banki, ki je s 1. januarjem 1990 začela poslovati kot Merxova finančna organizacija, so že začeli razmišljati, kako se bo v prihodnje imenovala.

Merxova finančna organizacija je sicer za zdaj primerno poimenovana, ime je nastalo spontano, ob razmišljanjih, kako se organizirati po zakonu o podjetjih, vendar pa finančnikom in številnim varčevalcem Merxove hranilne službe ne gre najbolje v uho. Tudi poimenovanje »interna banka« ne zveni kdo ve kako poslovno, še zlasti ne za banko, ki širi svoje poslovanje tudi čez svoj plot, zato že kroži predlog, da bi banki dali drugo ime, ki ne bo nosilo pečata internosti. Bilo naj bi kratko, jedrnat in s čim več poslovnega prizvoka.

Takšno ime je lahko tudi: MERX BANKA

Merxov marketing

Ena od osnovnih funkcij Merxa, opredeljena v samoupravnem sporazumu o povezavi, je tudi trženje, ki naj bi ga kot podpredsednik poslovnega odbora vodil Alojz Forštner. Kakšen je njegov pogled na te zelo pomembne naloge, boste lahko razbrali iz tega prispevka.

realizacijo zastavljenih ciljev in to predvsem skozi profit. Prav tako se bomo zavzemali tudi znotraj sestavljenega podjetja, kjer so proizvodne sfere, da bi skupaj poskušali doseči najugodnejše pogoje vseh tržnih artiklov, ki bodo iskali svojega kupca na jugoslovanskem ali tujem trgu.

»peš«, vendar je tak način netočen in prepočasen ter vsekakor ne ustreza potrebam sodobnega marketinškega poslovanja.

— *Kako boste trenutno porazdelili strokovne moči?*

»Trenutno si bomo porazdelili naloge po skupinah, torej za živila, tehnično, tekstilno, galanterijsko blago, ekonomsko propagando ter sejme in preostalo. Dogovorili smo se tudi za sistem čimhitrejšega odčitavanja razpoložljivih informacij in njihovega pretoka v vse smeri. To je torej trenutni položaj, čas pa bo pokazal na naše usmeritve pri reševanju nastajajočih problemov.

— *Ne glede na vse, kar ste povedali, pa se bo verjetno treba takoj lotiti ciljev.*

»Mislim, da moramo najprej doseči maksimalno racionalizacijo med sestavljenim podjetjem in družbenim podjetjem na področju komercialnih aktivnosti tako v pogledu inputa kakor tudi outputa. Tu mislim predvsem na to, da se določena dela ne bi smela podvajati na relaciji marketinga in posamezne komercialne službe družbenih podjetij. Nadalje menim, da bomo morali pri vseh večjih dobaviteljih poudarjati vse mogoče recipročnosti, ki lahko oziroma morajo ekonomsko dolgoročno obstajati v medsebojni menjavi. To pa seveda pomeni, da bo moral Merxov marketing nenehno raziskovati takšna tržišča.

— *Kako boste poskrbeli za hitri pretok informacij in za hitro reševanje problemov, ki se bodo pojavljali?*

»To bomo poskušali reševati na dva načina in sicer na sestankih poslovnega sveta in na izvršnem odboru marketinga, v katerem so direktorji ali komercialni direktorji posameznih družbenih podjetij.

— *Pa vendar je poleg dobro zastavljenega koncepta marketinga potrebno še nekaj.*

»Posebej želim poudariti, da bo sodelovanje učinkovito le takrat, če se bomo znali znotraj Merxa dogovoriti, kdo se bo s čim ukvarjal. Torej mora biti strategija razvoja vseh članic naravnana tako, da nas bo usmerjala v interdisciplinarnost na vseh področjih skupnega delovanja. Ne moremo si namreč zamišljati močnega sestavljenega podjetja in njegove uspešnosti brez skupnih imenovalcev, ki nas bodo po isti poti usmerjali k realizaciji ciljev. Le-ti pa morajo biti takšni, da se bodo enakomerno razvijali vsi členi sistema sestavljenega podjetja Merx.

Alojz Forštner

— *Merx je zelo heterogeno sestavljen tako glede na dejavnost, kakor tudi na problematiko.*

»Strinjam se z vami, zato mislim, da ga moramo najprej razdeliti na področja, ki jih bo potrebno z vidika marketinga ločeno obravnavati. Ta so trgovina na drobno, trgovina na debelo, pridobivanje hrane, kmetijska pridelava, obrt in servisna dejavnost, tekstilna proizvodnja ter gostinstvo, turizem in zdraviliška dejavnost. Ne glede na tako heterogenost pa je potrebno podčrtati pri vseh treh dejavnostih le tri področja, ki se jim bo treba čimbolj posvetiti, to so nabava, prodaja in ekonomska propaganda.

— *Kako boste organizirali nabavo blaga?*

»Nabavo trgovskega in drugega blaga bomo organizirali tako, da bodo družbena podjetja v Merxu na osnovi svojih plansko podanih zasnov gospodarjenja tudi pozitivno poslovala. Merxov marketing se bo posebej angažiral pri zagotavljanju takih okoliščin, ki bodo omogočile

— *Omenili ste tuji trg, področje, ki kadrovsko ni zasedeno.*

»Merxov marketing bo moral iskati tudi stik z zunanjimi trgi, čas pa bo pokazal, kako hitro bomo morali kadrovsko okrepiti to področje.

— *Kaj pa področje ekonomske propagande?*

»Ekonomska propaganda, predvsem institucionalna, bo morala biti usmerjena na področje Merxovih proizvodov in storitev, prav tako pomembno pa je tudi učinkovito propagiranje artiklov, ki jih prodajajo v naših malo-prodajnih enotah.

— *Informacije so osnovni pogoj za učinkovito delo marketinga. Kako boste obvladovali to področje dela?*

»Da bi strokovno in pravočasno sprejemali posamezne odločitve, bi potrebovali informacijski center, ki bo lahko hitro in točno posredoval podatke, potrebne za poslovne odločitve. Mislim, da je to osrednji problem, s katerim se Merxov marketing trenutno srečuje. Res je, da se lahko posamezni podatki pridobivajo tudi

dilni trgovski delavci? Iz pogovora z njimi lahko povzamemo naslednje.

Trgovina je bila res dolga leta grešni kozel za vse zgrešene ukrepe v gospodarstvu, upamo, da odslej ne bo več tako. Sedanji ZIS namreč ne misli tako in upamo, da bo to uveljavil tudi v praksi. Trgovina mora kot dejavnost biti povsem samostojna in sama odločati o sebi in suvereno vplivati na razmere na tržišču. Zato mislimo, da ZIS nima niti najmanjšega namena, da bi vlogo trgovine omejeval morebiti s kakšnimi ukrepi, zamrznitvami marž, kot je to počel dolga leta, in drugimi omejitvami, ki bi trgovinskemu subjektu jemal pravico odločati o svojem dohodku. Trgovina si mora marže oblikovati sama, po svoji presoji in presoji trga, kjer deluje. Marže so sramotno nizke, če jih primerjamo s tistimi v, recimo, Avstriji, obenem pa smo trgovci soočeni s kruto resnico, da s svojimi maržami niti ne bi mogli slediti sosedom, ker jih naše tržišče kratkoma ne bi moglo sprejeti zaradi izjemno nizke kupne moči prebivalstva.

Res je, da še vedno mnogi mislijo, da je trgovina izkoriščevalec, ki ga je treba zavirati na vseh področjih, kar je seveda povsem napačno. Nasprotno, tej dejavnosti je treba dati pravo mesto prav tako tudi kmetijstvu.

Trgovini pravo mesto

Večkrat se sliši v raznih pogovorih, okroglih mizah in podobnih razpravah, da je trgovinska dejavnost ponovno nekak dežurni krivec za razmere v gospodarstvu. Takšna je tako v očeh proizvajalcev kot kupcev, ki

ves svoj gnev ob nenehnih podražitvah mečejo prav na trgovce, ki so bili sami žrtve visoke inflacije in vseh tistih nezdravih razmerij, ki so vladali na jugoslovanskem tržišču. In kaj mislijo o tem Merxovi vo-

Novo pri prodaji osebnih avtomobilov

Da bi spodbudili kupce vozil za nakup, smo na osnovi kartoteke kupcev začeli pošiljati na njihove naslove takšne ponudbe:

SPOŠTOVANI KUPEC

Pred več kot dvema letoma ste v naši DO Avto Celje v Celju kupili osebno vozilo, za kar se vam ponovno zahvaljujemo.

S tem ste postali naš evidentirani cenjeni kupec. Dovolite, da vas spodbudimo in hkrati vabimo k nakupu ali zamenjavi vozila po ugodnem sistemu »staro za novo«, z željo, da izkoristite najugodnejši čas za zamenjavo vozila.

Zavzeli se bomo, da boste z našo popolno storitvijo zadovoljni, zato vas vabimo, da se v doglednem času osebno zglasite v prodaji vozil na Ipavčevi 21 (tel. 31-919 ali 34-865), kjer boste dobili natančnejša pojasnila.

Če vam čas ne dopušča, vas prosimo, da nam morebitno odločitev sporočite na priloženi dopisnici.

Tako želimo pri proizvajalcu načrtovati ustrezne količine vozil za leto 1990.

Ponudba je namenjena tudi vsem bralcem tega časopisa kot tudi njihovim znancem in prijateljem.

Odločite se, mi vas pričakujemo!

Avto Celje

AVTOMOBILI ZA VAS

AVTOMOBILI

ZASTAVA YUGO

Florida

SREČNO VOŽNJO VAM ŽELI

REZERVNI DELI - AVTOMOBILI - SERVISI

AVTO CELJE

63001 CELJE, LJUBLJANSKA CESTA 11

Velika izbira

MODNIH OBLAČIL

prodajalna

Ma club

MERX TEKO CELJE

Merxov razvojni inženiring

S preoblikovanjem sistema Merx in sistemskimi spremembami v družbi so dane nove možnosti za oblikovanje in vodenje poslovne in razvojne strategije sestavljenega podjetja in družbenih podjetij. Strokovno delo v razvoju bo opravljal Merxov razvojni inženiring, ki bo razdeljen na dva dela: na naložbeni inženiring in na področje organizacije ter razvoja. Nekaj več o tem področju dela nam je povedal Zvonko Strašek, v. d. podpredsednika za področje razvoja in organizacije in obenem vodja dela v razvojnem inženiringu.

— *Tovariš podpredsednik, večkrat ste na pomembnih sestankih zagovarjali stališče, da so na področju razvoja nujne spremembe in da se je potrebno temu ustrezno tudi organizirati in sprejeti nov način dela pa tudi miselnost. Ali mislite, da ste sedaj z organiziranjem razvojnega inženiringa že dosegli ta cilj?*

Zvonko Strašek: »Mislim, da je sama oblika organiziranosti v tem trenutku dobra. Pomembna je usmeritev. Osnovni podjetniški cilj je ustvarjanje čimveč profita, na osnovi tega moramo postaviti skupne razvojne cilje in si seveda prizadevati za doseg. Eden od teh ciljev je tudi kapitalna povezava. Zato bomo v okviru razvojnega inženiringa izdelali razvojne programe za posamezne panoge in sestavljeno podjetje kot celoto, ki jih bodo usmerjale skupine, sestavljene iz vseh nivojev sestavljenega podjetja. To pomeni določitev globalne razvojne strategije v novih razmerah. To je opredelitev vizije, razvojne filozofije SP, panog, DP.«

— *Če vas prav razumem, se bodo razvojne dejavnosti izvajale na vseh ravneh sestavljenega podjetja in ne samo v okviru razvojnega inženiringa?*

Zvonko Strašek: »Ja, pravilno, v bodoče bo potrebno na področju razvoja doseči v sistemu Merx racionalno usklajeno delovanje za doseganje komplementarnih učinkov. Seveda pa je področje dela tako široko, da bomo lahko globalno postavili le usmeritve pri delu in razvoju in sicer ne glede na to, na kakšnem nivoju se ta dela opravljajo in sprejemajo odločitve. Zelo konkretne pa bodo realizacije teh nalog s pomočjo razvojnega inženiringa pa tudi služb in vodilnih delavcev v DP.«

Zvonko Strašek

— *Že do sedaj so aktivnosti na področju razvoja odigrale pomembno vlogo, vendar pa so bili vidni rezultati samo na področju naložb. Prosim za komentar.*

Zvonko Strašek: »Ne samo mi v Merxu, ampak vsa družba zaostaja v razvoju tehnologije, organizacije, informatike, logistike poslovnih procesov, inovativnosti. Povsod pa je pomanjkanje znanja. Mislim, da mi ni treba posebej poudarjati, da je posledica tega nizka akumulativnost in upočasnjena rast. Stvarno usmerjati razvoj pomeni biti učinkovit na teh področjih.«

dica tega nizka akumulativnost in upočasnjena rast. Stvarno usmerjati razvoj pomeni biti učinkovit na teh področjih.«

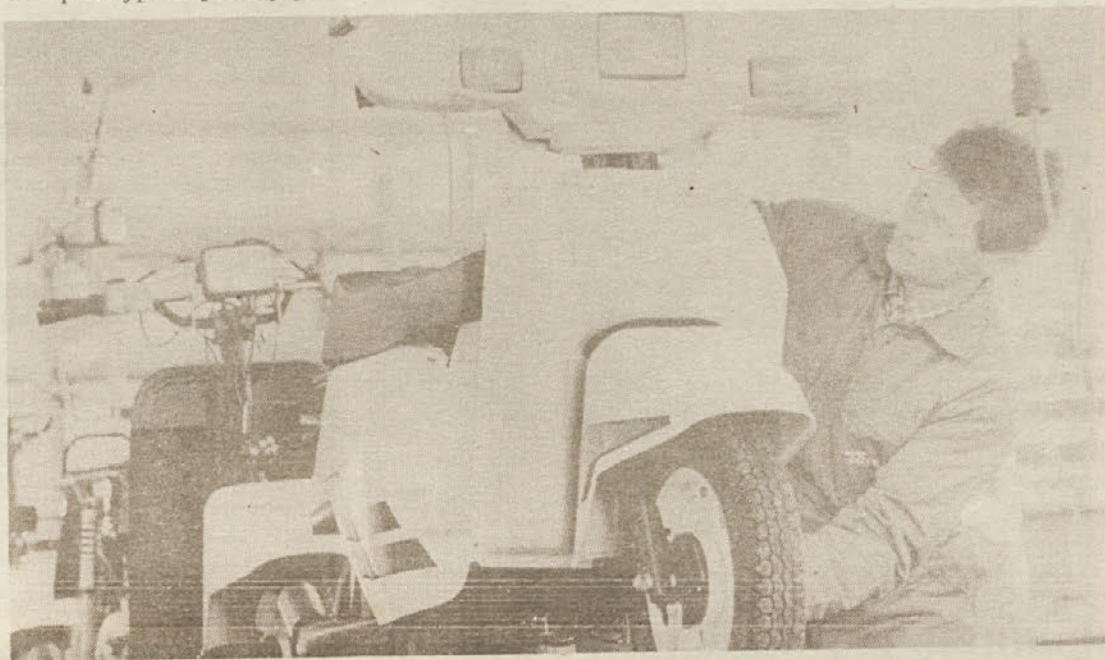
— *Stvari so torej znane, kakšen bo torej v inženiringu skupni program?*

Zvonko Strašek: »Vsekakor bomo morali opraviti nekatere nujne naloge

na področju izobraževanja (s l. 1. 1990 registriran izobraževalni center), pri spodbujanju in organiziranju inovativnosti, ponovno preučiti in opredeliti organizacijo poslovanja ter tehnologijo za racionalizacijo poslovanja, postaviti takšen informacijski sistem, ki bo osnova vodenju na vseh ravneh, racionalno investirati z ekonomsko presojo ter predhodno usklajitvijo zmogljivosti in usmeritev, si skupno prizadevati za nove programe in dejavnosti, nove oblike organiziranja podjetij, kapitalne povezave kot poslovni interes pa tudi kot način sanacije — zasebni in tuji kapital, obveznice, delnice.«

— *To, kar ste sedaj povedali, je torej okvirni program Merxovega inženiringa oziroma program dela strokovnih in vodstvenih delavcev na področju funkcije razvoja.*

Zvonko Strašek: »Ja, to je okvirni program, razmejitev izvajanja dela med strokovno službo sestavljenega podjetja za to področje in razvojnim inženiringom, strokovnimi službami v družbenih podjetjih in skupnim izvajanjem v sestavljenem podjetju, tudi z interdisciplinarnim prijemom, pa bo opredeljena s posameznimi dogovori, sklepi in pogodbami. Prav v tem času se o tem dogovarjamo po posameznih družbenih podjetjih, tako da bi lahko kar v nakrajšem času začeli delo, v novih podjetniških odnosih. Sedaj je pomembna učinkovitost na vseh nivojih. Racionalnost na področju razvoja pa je odvisna od pravih delitve dela. Pravočasnost in pravičnost razvoja pa sta lahko odločilna za izhod iz tega stanja.«

Kaj je inovacija

O inovacijah v zadnjem času veliko pišemo in govorimo. Kaj ta beseda pravzaprav pomeni, kaj si pod tem pojmom predstavljajo, smo povprašali sodelavke in sodelavce. Naključni sogovorniki so odgovorjali na vprašanja. Dvajsetim smo ponudili pet odgovorov, ki smo jih skupaj s strokovno službo pripravili v uredništvu.

1. Inovacija je uporaba znanja v novih izvornih rešitvah, ki imajo za svoj rezultat gospodarsko korist.
2. Inovacija je nova rešitev tehničnega problema.
3. Inovacija je racionalna rešitev problema, ki pomeni gospodarski prihranek.
4. Inovacija je uporaba znanih tehničnih rešitev pri rešitvi konkretnega problema in pomeni gospodarsko korist.
5. Inovacija je organizacijska rešitev problema.

Za prvi pravilni odgovor se je opredelilo 33 odstotkov vprašanih, deset odstotkov je bilo za drugi odgovor, tretjemu odgovoru je pritrnilo pet odstotkov merxovcev, za šesti odgovor se je odločilo 32 odstotkov anketiranih.

Izobrazbena sestava naših sogovornikov je bila različna: 4 delavci s poklicno šolo, deset delavcev s srednjo izobrazbo in šest anketirancev z višjo in visoko izobrazbo.

Iz življenja kartice teko

Prva kartica je bila izdana junija 1989, njena imetnica je Špela KMECL.

Do srede januarja so v podjetju Teko izdali že blizu 2000 kartic, s čimer ocenjujemo, da zastavljanim željam in načrtom projekta potrošniki sledijo.

Kako pa je bila kartica teko sprejeta med imetniki? Kje so zanjo izvedeli, zakaj so se zanjo odločili, kako z njo poslujejo? Na našeta vprašanja smo dobili odgovore v anketi, opravljeni po

Kupujem živila in ostalo blago. Na trgovine pa se še nisem povsem navadila.«

Darja Iršič, ekonomistka. »Za novost sem izvedela iz glasila Vestnik, saj sem zaposlena v Merxu in ko sem časopis prejela na domač naslov, smo ga brali skoraj vsi. Prva je to novost prebrala moja mama. S postrežbo in plačilom s kartico pa sem v trgovinah zadovoljna.«

Alojz Kos: »Žena je zaposlena v Merxovi trgovini in takoj vse

Postanite naš kupec
Z NAKUPNO KARTICO

naključnem vzorcu, ki smo jo opravili po telefonu, popoldne, 16. januarja letos.

Predstavimo nekaj odgovorov: Polona Gačnik, vzgojiteljica: »Za kartico teko so mi povedale sodelavke v službi. Všeč mi je, ker omogoča nakup brez denarja, pa tudi čeka mi ni treba pisati. S kartico teko kupujem predvsem živila.«

Marica Jovanović, medicinska sestra: »Za kartico so mi povedale sodelavke v službi. Poslovanje z njo se mi, zaradi zamika pri plačilu in ponudbe, ki jo v trgovinah imate, zdi v redu.

izve, če je kaj novega. Tako je izvedela tudi za kartico T. Odločili smo se zanjo. Uporabljamo jo predvsem za večje tedenske nakupe. V lanskem letu smo glede na inflacijo tako kar nekaj »prihranili« v družinskem proračunu.«

Jože Malgaj: »Za kartico teko sem izvedel že v času njenih priprav na sestanku v naši organizaciji. Prav je, da našim kupcem omogočimo brezgotovinski nakup. Tako obdržimo stalne kupce, marsikdo pa se nam je na novo pridružil. Glede poslovanja mislim, da bi morali zgornji limit pri kartici nekoliko dvigniti.«

Portret meseca

Merxov nagelj za Darinko Barta

Dobra dva meseca je že odprta diskontna prodajalna Blagovnega centra v Mariboru. Desetčlanski kolektiv se je lepo ujel, prodaja blaga je dobra, prav tako tudi promet. Veliko zaslug za tako urejen kolektiv ima vsekakor vodja diskontne prodajalne Darinka Barta.

Darinka je doma iz Dupleka, že dolga leta pa živi s svojo družino v Mariboru. V trgovini dela že dobrih 23 let. Pravi, da je imela zelo dobrega poslovdjo, da jo je veliko naučil in samo njemu se mora zahvaliti, da je tako vzljubila ta poklic. Ob delu je tudi končala komercialno šolo in tako se je pred tremi leti odločila za delo v pisarni.

»Že prvi dan mi je bilo žal,« pravi Darinka. »Pogrešala sem ljudi okrog sebe, blago, s katerim sem delala. Čeprav sem imela večji osebni dohodek, sem morala nazaj v trgovino. Tako sem se prijavila na razpis za vodjo diskonta in bila sprejeta. Bilo je vse tako na hitro, da niti nisem utegnila kaj dosti premišljevati. Danes mi ni žal, čeprav sem bila dobra dva meseca, torej do danes skoraj vse dneve v diskontu. Pri tem mi je vsekakor veliko pomagala družina, saj so vsi stali na moji strani in me spodbujali.«

Darinka pravi, da je bila prodaja blaga do novega leta enkratna, da so ustvarjali dober promet. Kljub temu, da imajo danes veliko večji asortiman, kot so ga imeli na začetku, Darinka pravi, da so tukaj zato, da poskušajo ustreči vsaki želji kupca, pa je promet nekoliko padel.

Darinka pa želi vedno kaj novega. Tako je sedaj v diskontu, malo tudi zaradi konkurence Time čez cesto, organizirala akcije dneva oziroma ponudbo dneva. Zjutraj malo pogleda pri sosedih pa tudi v drugih prodajalnah, kakšne so cene posameznih artiklov in če ugotovi, da se pri njih kakšen izdelek najde še po nekoliko nižji ceni, ga proklamira za ponudbo dneva. Plakate napiše sama, prav tako tudi poskrbi, da so izobešeni na vidnem mestu.

Prav danes, ko smo obiskali diskont, je bila ponudba dneva Merxova kava. Prav za te ponudbe dneva je bila Merxova diskontna prodajalna v Mariboru že večkrat proglašena v oddaji Stik mariborskega radia za prodajalno, v kateri lahko potrošniki kupujejo najceneje. Nazadnje so bili pri njih najcenejši prašek in sokovi Dona.

Kljub temu, da je diskontna prodajalna odprta vsak dan od 7. do 19. ure, ob sobotah od 7. do 17. in celo ob nedeljah od 8. do 12. ure, pa se ta desetčlanski kolektiv dobro razume med sabo, vsi imajo veselje do dela, nikdar ni problem zamenjava in podobno. Darinka pravi, da je takšno ozračje verjetno tudi zaradi tega, ker imajo lepe osebne dohodke in v primerjavi z drugimi mariborskimi trgovskimi podjetji kar nekoliko višje.

Takšna je torej naša Darinka Barta, trgovka »s srcem in dušo«. Pri opravljanju svojih dolžnosti se ne pusti kaj dosti motiti. Tako sva tudi medve morali kar na hitro opraviti z nekajkratnimi prekinitvami. »Oprostite,« je še rekla in že odhitela v prodajalno.

Modna industrija Toper — vse, kar ima predznak športa

Topra in njegove dejavnosti nam ni treba posebej predstavljati. Dobro ga poznamo vsi. Če nimamo Toprove bunde, imamo vetrovko ali rokavice, pa trenirko in še bi lahko naštevali. S tem prispevkom bi želeli predstaviti trenutni utrip v Topru, podjetju, ki se je povežalo v sestavljeno podjetje Merx. Kako nam je to uspelo, presodite sami. Moj sogovornik je bil Peter Privšek, direktor Topra.

— Kakšna je vaša ocena o trenutnem stanju v Topru?

»Mislim, da smo lahko zadovoljni. Zaradi lastne evidence in usmeritve smo v Topru izdelali oceno poslovanja za enajst mesecev preteklega leta. Ta je pokazala 108 milijonov dobička, vendar pa bo končni rezultat nekoliko slabši, toda izgube ne bo. To pa je tudi najpomembnejše v tem trenutku.«

— Slabši rezultat zaradi bojkota Srbije?

»Mislim, da lahko odgovorim pritrilno. Trenutno imam v zalogi 26.000 kosov zimske konfekcije; 18.000 jih je bilo izdelanih za Srbijo. Tako smo zaradi tega bojkota izgubili 200 novih milijard dinarjev. To pa je kar veliko, ali ne?«

— In kaj boste sedaj?

»Edina rešitev je preusmeritev proizvodnje v izvoz. Mislim, da to ne bo težko, saj imamo veliko poslovnih partnerjev zunaj in smo že do sedaj iztržili za okrog 10 milijonov mark izvoza.«

— Ali je bojkot Srbije edini problem, ki vam je znižal dohodek?

»Ne, velika težava je tudi v tem, da imamo zelo malo plačane realizacije. Po zadnji oceni, ki smo jo delali, samo 55,1 odstotka. Veliko so k temu pripomogli zadnji ukrepi vlade. Nekateri nam enostavno blaga ne plačajo in potem sledijo izterjave ...«

— Torej Markovičevi ukrepi ...

»Mislim, da druge poti, kot je Markovičeva, ni. To je treba preživeti. Mi smo te probleme tudi pričakovali, ker denarja enostavno ni na trgu. Zato smo se tudi dodatno organizirali za izterjavo dobavljenega blaga.«

— Ali se tudi pri vas pojavljajo tehnološki presežki?

»Mislim, da je ob teh ukrepih to normalno. Mi imamo okrog 90 do 100 ljudi, ki so v tem trenutku prišek. Toda mi bomo to reševali sami, ti ljudje ne bodo ostali brez kruha.«

trenutno zelo v modi. To je potrdil tudi letošnji sejem mode.

— Torej boste v prihodnosti dali glavni poudarek v razvoju Topra tehnološki prenovi, spremljanju finančne izterjave, raziskavi tržišča...

»Mislim, da bolj designu kot raziskavi tržišča. Mi tržišče poznamo in dejstvo je, da še vedno delamo samo tisto, kar trg zahteva. Mi nikoli ne proizvajamo na promet. Za tehnološki razvoj imamo v planu še nekaj

zunanj trgovalne dejavnosti. To so torej tri področja, na katerih bomo še naprej dodatno zaposlovali.«

— Zakaj ste se odločili za povezavo v Merx?

»Najprej zato, ker je bil Merx tisti, ki je prevzel nevhvalno nalogo sanatorja in jo tudi uspešno izpeljal. Mislim, da smo se odločili za ta sistem tudi zato, ker smo s tem vključeni v preproverigo, v kateri vladajo tržne zakonitosti. Veliko nam je pomenila

— Kakšen je povprečni osebni dohodek v Topru?

»Če povem še v starih dinarjih, je povprečni osebni dohodek v Topru 2,5 milijarde dinarjev, najnižji je 1,8 milijarde dinarjev in najvišji je 8,2 stare milijarde dinarjev.«

— Kaj pa posodobitev proizvodnje?

»Z njo smo že začeli. Novi procesni računalnik že deluje, sedaj pa pričakujemo že sto prvih strojev in pa avtomatiziran stroj za vezenje, ki je

stvari, za katere pa iščemo sovlaganja tujih partnerjev. Iščemo pa tudi kooperacijo s tujimi partnerji, tako da bi mi proizvajali izdelke z njihovim in našim imenom. Tu gre za zelo priznane tuje firme.«

— Ali se bo tudi program proizvodnje kaj spremenil?

»Vedno iščemo kaj novega. Za naslednjo sezono že imamo izdelan program športne obutve oziroma copate za množične športe.«

— Ali se ob planiranju razvoja srečujete s kakšnimi težavami?

»Mislim, da so tri sporne točke z vidika vlaganja. To je notranji informacijski sistem, ki je zastarel in ni v celoti podprt z AOP, nadalje področje kreacije in propagande in področje

že tudi prejšnja povezanost z Interno banko in sedanje nadaljevanje dela s finančno organizacijo, kajti v času sanacije v nobenem primeru ne bi bili sposobni sami reševati tako uspešno finančnih ciljev. Tudi z vidika razvoja smo se odločili za sistem, saj sami ne premoremo strokovnjakov s tega področja. Upamo pa tudi, da bomo lahko preko sestavljenega podjetja peljali tudi svoje uvozne in izvozne posle, saj ima Toper kar 70 odstotkov svoje dejavnosti v zunanji trgovini.«

— In na koncu še, kaj pričakujete od nove oblike organiziranosti Merxa?

»Najmanj takšno sodelovanje, kot smo ga imeli do sedaj. V tem primeru bodo naša pričakovanja izpolnjena. Tu mislim na vse delavce Topra, kajti ime Merx je med našimi delavci spoštovano, saj se ljudje zavedajo, da jim je to ime pomagalo iz težav.«

Izšla je redna zbirka Prešernove družbe

Knjižni trg je zopet bogatejši za dobro branje, namenjeno odraslim in mladini, za heatvne in manj zahtevne bralce pa še cena je dosegljiva za vsakogar, ki si ustvarja svojo knjižnico.

V zbirki je 6 knjig. Med njimi je Prešernov koledar za leto 1990. Je pester, kot smo ga vajeni. V njem ne manjka aktualnega branja z razgledi doma in po svetu, poezije in proze, resnih razmišljanj o naši bodočnosti, o ekologiji, predstavljenih je nekaj pomembnih domačih osebnosti, med njimi Božidar Jakac. Oko pa se vam bo odpočilo na reprodukcijah slikarja Franceta Pavlovca.

Ivan Sedej predstavlja z bogatimi fotografijami in besedo Sto najlepših kmečkih hiš na Slovenskem, s poudarkom na stavbarstvu.

Ljubitelji poezije se bodo razveselili izbora iz dosedanjih pesniških zbirk Janeza Menarta. V Stihih mojih dni ne manjka družbeno kritične poezije, s katero je postal domala ljudski, in globoko občutene osebno izpovedne poezije.

Mladi, ki jih kar razganja od domišljije, so dobili kriminalno Detektiv v zeleni hiši. Napisal jo je Brane Dolinar. Dogaja pa se na slovenskih tleh in bi zaradi aktualnega motiva še kako lahko bila resnična.

Vladimir Kavčič nam s knjigo Pesnik in policistka daje v premislek današnjo resničnost o tem, kakšno je razmerje med politiko in umetnostjo pri nas.

Polona Škrinjar postaja vse bolj znano ime v slovenski književnosti. Čas za roparice je namreč že njen sedmi tekst. Je pretresljivo branje o življenju na dnu, o družbi, ki jo je nehumani čas razdedinil smiselnosti in odgovornosti.

Preberite...

Nesreče z nevarnimi snovmi in zaščita

Zaradi vedno večje uporabe nevarnih snovi v tehnoloških procesih je prebivalstvo v svetu in pri nas vedno bolj ogroženo. Razmere nas silijo k stalnemu spremljanju stanja in pripravam, da bi nas nesreče ne doletele nepripravljene.

Čprav je v zadnjem času opaziti več skrbi za boljše in zdravju manj škodljivo okolje, ne toliko po zaslugi predpisov, ki urejajo ta vprašanja, temveč zaradi boljše obveščenosti in ozaveščenosti prebivalstva o posledicah uporabe in nevarnejših ravnanj s sredstvi za rast, hitreje in učinkovitejše čiščenje, pranje, lažje delo nasploh ter pridobivanje novih snovi, izdelkov in podobno, pa moramo vendarle ugotoviti, da agresivna proizvodnja in nepravilno ravnanje s temi snovmi povzročata kopico problemov, pa tudi tragičnih posledic.

Vsak dan prihajamo v stik z različnimi snovmi, katerih nevarne lastnosti vse premalo poznamo, saj sicer ne bi bilo toliko nesreč z njimi. Zaradi naglega znanstvenega in tehnološkega razvoja hitro narašča število kemikalij, ki so nevarne za ljudi in življenjsko okolje, s tem pa se večja možnost in pogostost nezgod. Znanih je nad 7 milijonov snovi, od katerih jih 40.000 uporabljamo v pomembnih količinah. Nekontrolirano ravnanje z nevarnimi snovmi (izlivanja, spusti, itd.) povzročijo tudi motnje v človekovem

okolju, ki je zaradi naglega tehnološkega razvoja vse bolj ogroženo. Do nedavnega je prevladovalo mnenje, da lahko narava vse prenese, danes pa vemo, da je to zmotno. Razvoj v zadnjih petdesetih letih je šel tudi na račun rušenja naravnega ravnotežja in uničevanja človekovega okolja. Čedalje pogosteje imamo opraviti z »umiranjem« gozdov, s pojavi kislega dežja, s prevelikim onesnaževanjem zraka, vode in obdelovalne zemlje. Nesreče z nevarnimi snovmi pa to stanje še poslabšujejo, zato jih, kolikor je le mogoče preprečujemo.

Nevarne snovi uporabljamo v metalurški, lesni, usnjarski, predelovalni in vojni industriji. Nepogrešljive so kot surovine pri izdelavi goriv, umetnih mas in vlaken, gume, izolacijskega materiala, barvil, zdravil, pralnih sredstev, umetnih gnojil,...

Po podatkih za leto 1985 imamo v SR Sloveniji stalno v zalogi nekaj tisoč nevarnih kemikalij, med njimi okoli 220.000 ton vnetljivih tekočin in plinov, 120.000 ton strupenih in jedkih snovi, 17.000 ton eksplozijsko nevarnih ter nad 60 ton radioaktivnih snovi. Strupenih, zdravju škodljivih in jedkih kemikalij je namreč v Kopru, Sežani, Ljubljani, Hrastniku, Celju, Rušah, Mežici, Račah, Krškem, Novem mestu, Medvodah, Podnartu in na Vrhniki.

Zaloge in lokacije nekaterih nevarnih snovi v SR Sloveniji

snov	zaloge	lokacija
— žveplena kislina	20.000 t	Cinkarna Celje, Rudnik svinca in topilnica Mežica, Rudnik urana Žirovski vrh, TKI Hrastnik, Kemična tovarna Podnart
— druge kisline	2.000 t	TKI Hrastnik, Tovarna dušika Ruše, Zlatorog Maribor, Kemična tovarna Kamnik
— klor	600 t	Tovarna celuloze in papirja Djuro Salaj v Krškem, TKI Hrastnik, Aero, komunalne organizacije
— cianidi	85 t	Kemična tovarna Podnart, LIV Postojna, TAM Maribor, galvanski obrati in trgovina
— pesticidi	30 t	Pinus Rače, Hmezad Žalec, Chemo Ljubljana

Pravne možnosti za reševanje presežka delavcev

Zvezni zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja je začel veljati 14. 10. 1989 in je bil objavljen v Ur. l. SFRJ št. 60/89. Z dnem uveljavitve zakona so prenehale veljati določbe IV. in V. poglavja drugega dela Zakona o združenem delu (medsebojna delovna razmerja delavcev in varstvo pravic delavcev). Zakon v 91. členu nalaga organizacijam oz. podjetjem, da morajo uskladiti svoje splošne akte z zakonskimi določbami v 6 mesecih po uveljavitvi zakona, t.j. najkasneje do 14. aprila 1990. V prehodnem režimu določa tudi rok za izdelavo skupnih temeljev za sklenitev kolektivnih pogodb na ravni federacije in sicer do 31. 12. 1989. Skrajni rok za uskladitev zakona o delovnih razmerjih z ustavnimi amandmaji k ustavi SRS je 31. marec 1990. Glede prehodnega obdobja je omeniti, da se določbe zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja ne morejo uporabljati, dokler ne bo sprejet republiški zakon o delovnih razmerjih, dokler se ne bodo določili skupni temelji za določitev kolektivne pogodbe in dokler ne bodo splošni akti usklajeni z zveznim zakonom.

Ustavni temelji za prenehanje delovnega razmerja

Ustava SFRJ določa, da delavcu lahko preneha delo proti njegovi volji samo na podlagi in na način, kot to določa zakon. Ustava je bila dopolnjena z novo drugo točko 26. amandmaja, ki določa, da se z zakonom lahko določi obvezno združevanje ali drugačno zagotavljanje sredstev za materialno varnost brezposelnih oseb, prekvalifikacijo delavcev in ustvarjanje ugodnih razmer za zapo-

slovanje, iz česar sledi, da bo bodoča ureditev prenehanja delovnega razmerja dopuščala večje možnosti prenehanja delovnega razmerja.

Zvezni zakon daje majhne pravne možnosti za reševanje presežka delavcev in še to predvideva le reševanje tehnološkega presežka. Tako kot doslej velja tudi v bodoče naloga vsake organizacije, da opredeli merilo za določanje tehnološkega presežka delavcev oz. zagotovitev, kdo izmed delavcev organizacije je tehnološki presežek. Gre v bistvu za opredelitev meril, kot jih pojmuje prvi odstavek 21. člena zveznega zakona, ko govori o tem, da se delavcu zagotavljajo pravice, ki jih določa samoupravni splošni akt oz. kolektivna pogodba.

Dve pravici sta posebej poudarjeni, vendar sta bili že v dosedanji pravni ureditvi predvideni: pravica do zaposlitve v drugi organizaciji ter pravica do prekvalifikacije oz. dokvalifikacije. Dokup zavarovalne dobe oz. izplačilo odpravnine je vezano na spremembo republiške zakonodaje, zato do te spremembe navedene možnosti ni možno uporabljati.

Tako v bistvu preostane možnost, ki je upoštevana brez republiške ureditve: pravica do čakanja na zaposlitev s pravico do denarnega nadomestila. Merila sicer mora določiti samoupravni splošni akt in sicer ne samo za izbiro tistih delavcev, ki bodo čakali na prezaposlitev, ampak tudi glede višine nadomestila. Zakon sicer določa spodnjo mejo tega nadomestila, ki pomeni zajamčeni osebni dohodek. Hkrati pa zakon tudi predvideva trajanje takega čakanja na največ dve leti, kajti po poteku dveh let delavcu preneha delovno razmerje kot to določa 8. točka drugega odstavka 75. člena zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja.

Pravica do čakanja na zaposlitev oz. pravica do denarnega nadomestila je sicer predmet spora na ustavnem sodišču, vendar dokler o sporu ne bo odločeno, bo možno na podlagi opredelitve v samoupravnem splošnem aktu in bodoči kolektivni pogodbi reševati presežke delavcev na najbolj enostaven način: z določitvijo pravice do denarnega nadomestila za čas čakanja na prezaposlitev. Ta rešitev je sicer enostavna, vendar pomeni za delavca v bistvu enak položaj, kot bi bil brez zaposlitve zaradi uvedbe stečaja.

Vprašanje, odgovori (pravna praksa 30. 11. 1989)

Ali se lahko reorganizacija šteje kot razlog za nastanek tehnološkega presežka delavcev?

Vsaka reorganizacija oziroma restrukturiranje organizacije, ki prispeva k povečanju produktivnosti in uspehu organizacije, je lahko razlog za ugotavljanje presežkov delavcev v smislu 1. odst. 21. člena zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja. Menimo celo, da se enako upoštevajo reorganizacije in strukturne spremembe, ki jih organizacija izvede v okviru sanacijskega programa (58. člen zakona o sanaciji in prenehanju organizacij združenega dela).

Kateri organ določi seznam delavcev, ki so tehnološki presežek? Kdo odloči, katero izmed pravic se zagotavlja posameznemu delavcu?

O pravicah delavcev, ki se štejejo kot tehnološki presežek, odloča samoupravni organ, katerega pristojnost določa samoupravni splošni akt. Samoupravni organ pripravi seznam delavcev na podlagi meril, ki jih

določata zakon in splošni akt, kar posebej opredeljuje prvi odstavek 21. člena zakona. Ker še vedno velja zakon o delovnih razmerjih naše republike, je treba upoštevati tudi obveznosti organizacije, ki izhajajo iz 178. člena oziroma 179. člena tega zakona. Če gre za ukinitve določenih delovnih mest, potem se štejejo vsi delavci, ki so bili razporejeni na ta delovna mesta, kot tehnološki presežek. Če pa gre samo za zmanjšanje števila delavcev na določenih delovnih mestih, se pravi izbira na podlagi meril, ki jih določa samoupravni splošni akt (delovna doba delavca, starost, spol, invalidnost, zdravstveno stanje, itd.).

O tem, katera izmed pravic se bo delavcu zagotovila, ugotavlja prav tako pristojni samoupravni organ, pri čemer mora upoštevati:

- možnost razporeditve v drugo organizacijo,
- možnost razporeditve k zasebnemu delodajalcu,
- pogoje za prekvalifikacijo ali dokvalifikacijo in zaposlitev v organizaciji ali izven nje,
- pravico do dokupa zavarovalne dobe ob pogojih, ki jih bo določal republiški zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju oziroma ustrezni splošni akt skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Pravice se izbirajo glede na optimalno možnost, voljo delavca, njegovo zdravstveno oziroma psihofizično stanje, starost, itd. Posebej pa je nujno upoštevati delavčovo strokovno usposobljenost in sicer ne samo to, ki je bila upoštevana ob zadnji razporeditvi, ampak vse druge vidike njegove usposobljenosti, znanja in delovne zmožnosti.

Pripravila:
Darja Pavlina

NASVETI ZA VSAK DAN

Merxova kuhinja vam ta mesec priporoča

Lignji v solati
Pripravite (za 2 osebi): 20 dag lignjev — očiščenih, 2 dag čebule, 1 dag česnja, sol, poper, 3 cl olivnega olja, sok 1/2 limone, 1 žlica vinskega kisa, 1 dag peteršilja (listje).
Lignje skuhaite in ohladite. Narežite jih na kolobarje. Olupite čebulo in česen in drobno sesekljajte. Operite in sesekljajte tudi peteršilj. Zmešajte lignje s čebulo in česnom ter peteršiljem, posolite, popoprajte, začinite z oljem in kisom ter limonovim sokom. Solata mora pred postrežbo nekaj časa stati.

Palačinkina torta
Za deset oseb potrebujemo deset

velikih palačink, ki jih nadevamo z naslednjimi nadevi:
Vanilijev nadev: 2 dcl mleka, 5 dkg sladkorja, 1 rumenjaka, malo gustina.
V mleko zakuhamo posebej zamešan rumenjaka, sladkor in gustin kuhamo dve minuti.
Jabolčni nadev: 3 velika jabolka naribamo na lističe, jih začnimo s sladkorjem, cimetom in vanilijem in 5 dkg ribanih mandeljnov. To dušimo 10 minut.
Višnjevi nadev: V soku višnjevega kompota skuhamo 1 sadni puding in v to damo še malo očiščenih višenj, ko se nadev ohladi dodamo še stepeno sladko smetano.

Je sladkor v vinu sreča ali nesreča?

Je neprevretil sladkor v vinu sreča ali nesreča za vinogradnika? Čeprav je bila lani zaradi pomanjkanja sončne toplote bolj kislina letina, vseeno pogledimo, kako na to vprašanje odgovarja inž. Zdenek Rajher iz Poslovne skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije.
V ljubiteljskem kletarstvu pomeni nepovret sladkor v vinu več sitnosti kot sreče. Dokler je v kleti hladno in je vino s prebitkom sladkorja normalno pretočeno, žveplano in v doliti posodi, ni posebnih težav. Te pa se lahko pojavijo, ko se vreme otopi, v aprilu in maju. Tedaj se sladkorja lahko lotijo bakterije, očetnokislinske in mlečnokislinske, in nesreča je tu.
Kako je treba ravnati, da se to ne bo zgodilo? Vino, ki ni popolnoma prevretilo, kletarimo čim bolj normalno. Prvič ga pretočimo, kljub temu da še ni povretilo, skoraj hkrati ali nekoliko kasneje kot druga povretila vina. S pretokom ne smemo odlašati zlasti tedaj, če nismo mošta dobro razsluzili ali dodali selekcioniranih kvasnic. Pri prvem pretoku vina ne žveplamo posebno močno, čeprav je tako vino »požiralec« žvepla, ampak le toliko, da ga zaščitimo pred oksidacijo in razvojem nezaželjenih bakterij, ne pa pred dodatnim vrenjem. Mnogi delajo napako, ker pustijo vino do pretoka predolgo v nepolnem sodu, zato zrak še bolj kot sicer kvani vino in pušča v njem okus po zraku.
Vino, čeprav še motno, torej pretočimo in spremljamo njegov razvoj z večkratnim pokušanjem, da ugotovimo, če se ni morda pojavila kaka vinska bolezen ali napaka. Preden nastopi toplo vreme, vino še enkrat pretočimo in ločimo od preostalih d-ž ter spet zmerno žve-

• DRUGI PRETOK VINA — Pri prvem pretoku ločimo glavno količino droži od čistega vina. Ostanek motnih delcev se po prvem pretoku polagoma usede na dno posode. Če je vino še vedno motno, ga čistimo z različnimi kombinacijami čistil. Po opravljenem čiščenju se vino drugič pretoči in dožvepla z eno žvepleno hektoliter. Vino drugič pretočimo štiri do osem tednov po prvem pretoku — odvisno od tega, kdaj smo ga prvič pretočili. Običajno je to v januarju ali februarju. (Inž. Z. Mastnak v novi reviji Šad)

vino lahko močnejše žveplamo in nato po potrebi čistimo.
Seveda je najbolj enostavno, da vino z nepovretim sladkorjem čimprej porabimo. Če je presladko, ga pomešamo z močnejšim, vendar tik pred uporabo. Ostanek sladkorja izboljša harmoničnost in s tem kakovost vina, ki se poveča tudi zaradi počasnosti vrenja, saj se v tem primeru ohranja več ogljikovega dioksida, ki daje vinu svežino.

Svet inž. Rajherja

PREPEČENEC[®] DONAT Mg

MIRX
Rogaska

